

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: מתנת השבת

בס"ד | גיליון מס' 199

פרשת בראשית

מדוע שמח הבנקאי העשיר על איבוד כל הונו?

ויברך אלוקים את יום השביעי! (ב, ג)

בשבוע הבא, הכל מנווט מלמעלה בידי של האבא האוהב אותנו ואנו מקבלים כח מהשבת ויוצאים ממנה טעוני אנרגיה חדשה ורעננה!

וכדי לנצל היטב את המתנה היוקרתית הזו, ראשית עלינו להכיר את 'הוראות השימוש' בה, ללמוד ולדעת את הלכות שבת הנוגעות לנו למעשה. אין כמו שבת 'בראשית' בה אנו פותחים בלימוד התורה מחדש, כדי להתחיל או להעצים לימוד קבוע של הלכות שבת, מדי שבת בשבתו, בכל סעודה, עם המשפחה והילדים. לשגן שוב את ההלכות, להכירן על בורין, כדי לשמור על מנוחת השבת בקדושה הראויה ועל פי ההנחיות הנכונות.

ושנית, להיות מודעים למתנה הנפלאה הזו, להיערך אליה ולנצל היטב. מדי יום ששי ליצור 'פסק זמן' קבוע בראש, ניתוק מכל המחשבות, הדאגות, העסקים, הדברים שטורדים את מנוחתנו כל השבוע, כדי לאפשר לנו באמת להיכנס לתוך עולם קסום של התעלות, מנוחה, רוגע ושלווה. כך נוכל באמת לחוש את מנוחת האהבה והנדבה פושטת בנו, קונה שביחה בליבנו, כובשת אותנו בקסמה ומעניקה לנו את הרועה הרצוי והנכסף, ואת ברכת ה' שבכנפיו!

'שפיות דמים' ברחוב העיר...

היה זה לפני כ-130 שנה, ביום ששי בבוקר, בעיר קלטררה שבגרמניה. הבנקאי העשיר, יהודי שיראתו קדמה לחמתו ושהצליח גם בעסקיו הענפים - הלא הוא זקני ר' שמואל שטראוס ז"ל, עמד לצאת ליום העבודה בבנק שבבעלותו. הואיל ונקרא להשתתף בשמחת ברית מילה לאחר שעות העבודה, החליט שכבר משעת בוקר ילבש את החליפה השבתית הנאה, כך יוכל להופיע בשמחה מיד לאחר העבודה. כמדי יום ביומו, עם סיום שעות העבודה, אסף ר' שמואל את הכסף שהיה בבנק מידי הפקידים השונים, כדי להשיבו לביתו. באותם ימים, כספות מאובטחות לא שכנו בבנקים אלא בבתי המנהלים, ולכן מדי יום אסף מנהל הבנק את הכסף מעובדיו, והטמינו בכספת שבביתו. כך עשה גם ר' שמואל, העמים את חליפתו בצרורות מזומנים, ויצא מהבנק בדרכו לברית.

לאחר סעודת הברית אץ ר' שמואל לביתו והחל בהכנות קדחתניות לכניסת השבת, שהסתיימו עם יציאתו לבית הכנסת לתפילת המנוחה. בית הכנסת קיבל את פניו באווירה מרוממת. כל המתפללים, ור' שמואל ביניהם, התרגשו ועלצו לקבל את המלכה, לשורר לקראתה. גם תפילת ערבית עברה בהתרוממות הרוח, ולאחר ברכות 'גוט שבת' לבביות אסף ר' שמואל את אורחיו ובניו, ויצא לביתו.

עודו מהלך לכיוון הבית, לפתע חש כבדות לא מוכרת בכיס החליפה. 'מה זה? - שאל את עצמו מיד, 'היתכן שאני מטלטל בעיצומו של יום השבת המקודש? מה שוכן כבוד בכיס החליפה השבתית?'

באינסטינקט של חרדה הוא שולח את ידו לכיס החליפה, ומגלה את האוצר הנחבא. כל הכסף שהיה בבנק באותו יום - הכל כאן, בכיסו. הוא שכח לרוקן את כיס החליפה, ועתה - הוא מהלך בחוצות קריה, בעיצומו של ליל שבת, כשכיסו הון תועפות. צרורות צרורות של שטרות והמחאות, שטרי פיקדון וערבויות להלוואות, כל הבנק שלו יושב בכיס, ושבת היום, שבת!

המתנה הטובה ביותר לה זכה העם היהודי, המתנה היחידה שנותנה מעיד עליה שהיא מתנה טובה, היא מתנת יום השבת. אחת לשבוע עוצר היקום כולו ממירוצו השוחק והתובעני, ומתכנס ליממה של מנוחה, רוגע, שלוה שמלטפת, קדושה שעוטפת. יום של התעלות מהחיים הגשמיים השגורתיים, ל'מעין עולם הבא' אמיתי, כאן בעולם הזה...

אין מילים לתאר את יום השבת. כבר מיום חמישי ההכנות בעיצומו, הניחוחות הריחניים של תבשילי השבת עולים מכל בית, המנגינות הקסומות מתחילות להישמע. עם בוקר יום השי, התכונה כבר מורגשת בחוצות הערים, כובשת כל לב. בחצות היום מתחילות החנויות להיסגר, התנועה פוחתת, אנשים אצים רצים, ממהרים לקבל את פני המלכה.

אכן, אין ספק כי בצדק נטלה השבת את עטרת המתנה טובה, כפי שגילה הקדוש ברוך הוא למשה רבינו 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, לך והודיעם' - לעם היהודי. האווירה המיוחדת, המנוחה השוררת, השלווה שמעניקה את מרווח הנשימה לו כלנו זקוקים כל כך, הקשר הרוחני שמתעצם ביממה הזו בין היהודי לבוראו - כל אלה מרכיבים את היממה המיוחדת הזו, את יום השבת העילאי.

בעצם, מה ביקש בורא עולם הודיע לבני ישראל? מה התגלית הגדולה שבמתנה הזו, מה הקסם הטמון בה, ולמה היא זקוקה הודעה מיוחדת? מה הופך את יום השבת ליום כה מיוחד, המחייב הודעה מראש? איזה חסר עמוק הוא ממלא, ולמה אנו כה נרגשים לקראת השבת, וכה ששים לכבדה ולהוקירה?

המדרש בפרשת השבוע הנוכחי, מגלה לנו כי לאחר ששה ימים בהם נברא העולם, הביט הקדוש ברוך הוא ביצירה הנפלאה שברא, בעולם הגדול והקסום, בבריות השונות, בחי, בצומח ובדומם, וקבע כי כמעט הכל מושלם. כמעט אמרנו ולא בכדי - כי יש משהו אחד שעדיין חסר, עדיין העולם לא מושלם, חסירה המנוחה!

חסר אותו זמן נטול הגדרה מדויקת, המיועד למנוחה, לשלווה, לצבירת כוחות. בן אנוש, כמו כל נברא באשר הוא - זקוק למנוחה, לאגירת כח, לעת נופש. אף אחד מאיתנו אינו מסוגל לעבוד כל הזמן, ברצף אחד ארוך, בלי לעצור, בלי לנוח, בלי לחשוב, בלי לזכות בשלווה לרגע...

זו הסיבה בשלה מיליוני אנשים בעולם, חוסכים כסף כדי לצאת לנופש בסוף השנה. זהו צורך של ממש, זה עניין קיומי. אנשים זקוקים למנוחה, כדי לצבור כוחות, לחשוב על החיים ומשמעותם, כדי לשוב בכוחות מחודשים, מפוקסים וממוקדים, ולהמשיך להסתער על היעדים החשובים להם.

בורא עולם העניק לנו את מתנת המנוחה, לא פעם בשנה - אלא פעם בשבוע. מנוחת אהבה ונדבה, מנוחת שלום ושלווה. מנוחה שהיא לא חופש במונח הפשוט, אלא 'תחנת כח' רוחנית, הטענת עוצמות כבירות. אם חופשה גשמית לא תמיד משיגה את מטרתה, לפעמים שבים הימנה עייפים עוד יותר - הרי שמנוחת השבת מעניקה מנוחה אמיתית, מטעינה אותנו בכוחות מחודשים, מעצימה את החיבור הרוחני שלנו לאבא בשמים, באמונה מחושלת ומחוקקת שכל מה שעבר עלינו בשבוע שחלף ויתחולל

שבת ראשונה...

יום השבת הוא מקור הברכה, והשבת בפניה אנו ניצבים - מסוגלת ומיוחדת כפליים. הנה, בשבת הזו אנו זוכים לפתוח את התורה מחדש, זו השבת הראשונה בה אנו שבים לשגרת קריאת פרשות השבוע, והיא טומנת בחובה אוצר יקר ומסוגל - שבת זו מסוגלת לפעול בה את הגאולה השלימה, להביא בעזרתה את משיח צדקנו!

הנה גילוי מרגש אותו חשף הרה"ק רבי דוד מטאלנא ז"ל: שבת זו היא שבת הכוללת את כל שבתות השנה, ולכן יש בה משום 'שתי שבתות' - שחז"ל גילו שאם בני ישראל שומרים אותן מיד נגאלים. הבה נתחזק בכל כוחנו בשמירת מנוחת שבת זו, הבה נאמצנה כדי לקבוע בה מסמרות למנוחת שבת אמיתית ועילאית בכל שבתות השנה, ובכך נפתח לנו את שערי הגאולה והברכה!

לעילוי נשמת
ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה ב"ר שלמה ז"ל מרמורשטיין
נלב"ז כ"ז אייר תשע"ח ת.נ.צ.ב.ה. | הונצח ע"י המשפחה

הוא נחרד. לרגע קפא על מקומו, עיניו יצאו מחוריהן והוא מולל את זקנו באימה. 'שבת היום ואתה מסתובב עם כסף בכיס? בשבת?!?!' - המחשבה הזו החרידה אותו, שברה את לבו. היטב ידע כי הדבר קרה בטעות, בשוגג מוחלט, בשגיאה לא צפויה. ועדיין...

לרגע בודד התחוללה מלחמה בלבו. האם ימשיך הביתה כשכל הכסף הזה עליו? האם מותר? אולי אסור? הרי לא שייך שימשיך להלך כשהוא מטלטל כסף! מצד שני - הרי ברור שהשאלת הכסף כאן היא איבוד הון תועפות, או במילים אחרות - פשיטת רגל עסקית של הבנק כבר ביום ראשון הקרוב, כשהון עתק יורד לטמיון ונאבד מן העולם! המלחמה התחוללה במשך רגע אחד, רגע אחד בודד. אחר כך, בפנים נוהרות, בשמחה של מצוה, בהתרגשות אין קץ, הוא מתקדם חצי צעד לצידי הדרך, ומנער את תכולת כיסיו על הרצפה. עם כל צרור שנפל הפך חיכוך לגדול יותר, כל רובל שזלג הוריד עוד אבן מלבו. כשהכיס התרוקן - חש הקלה גדולה, שמחה עצומה, ובעיקר - התרגשות עמוקה: סוף סוף הוא זוכה להקריב משהו רציני למען השבת, הנה, ה' זימן לו הזדמנות לוותר על הון עתק למען קדושת השבת!

עתה, צעדיו נעשו קלים יותר, והוא נכנס בשערי ביתו בתנועות ריקוד. הוא לא שיתף מיד את בני משפחתו - חשש שאי מי מהם עלול לקחת את הדברים קשה מדי, אולי יתעצב על הון התועפות האבוד, ושמחת השבת שלו תיפגע. לא כך ר' שמואל - הוא שמח על ההזדמנות, עלץ על היתור, השבת עברה עליו בהתרוממות רוח, הוא חש כי קדושת השבת כובשת אותו!

במוצאי השבת, כינס ר' שמואל את בני משפחתו, ובישר להם כי הפכו לעניים מרודים. 'זה נשמע עצוב' - אמר מיד, 'אבל האמת - שאין בשורה משמחת מזו. הקרבתי את כל הוני למען יום השבת, הותרתי את כל כספי הפקר מוחלט ברחוב הראשי של העיר. אני נרגש לספר לכם שזכינו להקריב למען יום השבת, אשרינו מה טוב חלקנו!' - קרא בקול, והזמין את בניו להצטרף לריקוד של מצוה, בשירת 'שמחו במלכותך שומרי שבת'...

ברגע הראשון, המה ראו כן תמהו. בחלוף כמה רגעים - כל בני הבית נדבקו בעליצותו, התרגשו בשמחתם המשותפת. הנה, הם זכו להפסיד הון רב, הקריבו את כל עושרם למען השבת האהובה. היש זכות נעלה מזו, טובה מזו?!

ובכל זאת, כשהמעמד המרגש והמשמח הסתיים, הררה ר' שמואל שאולי יש מקום של חובת השתדלות, לצאת למקום בו זרק את הכסף, ולראות אם אולי נותר ממנו משהו. אמנם, זה לא סביר ולא הגיוני, הון רב מוטל בצידי הדרך הראשית מזה 24 שעות בעיר שיש בה אלפי גויים - מה הסיכוי שישאר שם? - ובכל זאת, למה לא לנסות...

הוא נוטל פנס קטן, ויוצא אל המקום. מאיר את קרקע הרחוב באור זעום, ולנגד עיניו המתעגלות בתדהמה הוא מוצא את כל הכסף. חבילות מסודרות ומגוהצות של שטרות ישרים, שטרי ערבויות, המחאות שנפדו והמחאות לפיקדון. הכל מונח שם, בדיוק באותה תנוחה, כאילו יריעה נעלמה כיסתה את כל הכסף במשך 24 השעות שחלפו, ואיש לא הבחין בו!

הוא צבט את עצמו כדי להאמין שאינו הוזה, והתכופף אל הקרקע. הרים חבילה אחר חבילה, צרור ועוד צרור. בטבור הרחוב עמד וספר את הכסף, וגילה כי רובל לא חסר, אף פרוטה לא נעלמה. כל הכסף כאן, איש לא נגע בו!

בהתרגשות יוצאת דופן, שב לביתו בריצה קלה, וכינס שוב את בני משפחתו. 'בשורה טובה הערב, קצת פחות מקודמתה, אבל בכל זאת טובה!' - הכריז. 'ככינוס הקודם שמחנו לגלות שהקרבנו את כל כספו למען השבת, התרגשנו להתבשר כי איבדנו את כל עושרנו למען שמירת השבת וקדושתה. ועתה נתבשר כי יום השבת המבורך שמר על ברכת הכסף, וכל הכסף נמצא בשלום, פרוטה לא חסרה!'

ומאותה שבת ואילך, הלכו עסקיו המסועפים של ר' שמואל וגדלו בהצלחה מדהימה, היכן ששלח ידו ראה ברכת שמים יוצאת דופן. הוא הפך לעשיר מופלג וידוע, שברבות הימים הקים את חצר שטראוס בירושלים - כשבנה מכספו הרב חצר ובה דירות לעניי ירושלים, על חשבוננו. ברכת השבת היא שהביאה את הברכה בעסקיו, והעניקה לו הצלחה עסקית גדולה ביותר!

וללמדנו בא: אם אנו נתקלים בנסיון בשמירת השבת, אם יש לנו רגע של התלבטות ואיננו יודעים כיצד לנהוג, אם יש לנו רגע של קושי - הבה נראה לנגד עינינו את ר' שמואל משליך את כל הונו מכיסו, כשעיניו נוצצות ולבו מתרונן. נראה באיזו שמחה יהודי שומר את השבת, באיזו התרגשות, באיזו חדווה, כמה גדולה שמחת שמירת השבת ומה עוצמת ברכתה, גם אם היא דורשת הקרבה אותה אנו ששים לעשות!

וככל שנשמח עם יום השבת, ככל שנתחבר אליו, ככל שנעניק לשבת את היכולת לכבוש אותנו, לנתק אותנו, לרומם אותנו, להעניק לנו חויה קסומה של עונג רוחני וגשמי שלובים כאחד - כך נזכה שברכת השבת תחול עלינו ובעסקינו, ותעניק לנו שפע טובה וברכה עד בלי די!

תיק רפואי מפתיע...

את הסיפור המופלא הבא שמעתי מאמו של הילד נשוא סיפורנו. בספרה את הסיפור שהתרחש בחודש האחרון - זלגו עיניה דמעות התרגשות וגילה, שלובות בפריקת לחץ וחרדה שהקיפו אותם מזה תקופה. וזה דבר המעשה:

לפני 3.5 שנים התרגשו בני המשפחה כאשר נולד להם בן חמוד וקטן, שמילא את ביתם אורה ושמחה. הילד גדל והתפתח בצורה תקינה, עד שלפתע באחד הימים החל להתלונן שהוא לא חש בטוב...

רופא הילדים הפנה אותם לבדיקות מקיפות, שלבשו אט אט צורה חמורה ומפחידה. מצילום רנטגן לסי טי, ומשם - לאם. אר. איי, וגם הרופאים שטיפלו בילד הפכו למומחים, מומחים מדי בשביל בעיות קטנות של כאב ראש. עד שלפני פחות מחודשיים, בי' באלול תשע"ח, לאחר עוד בדיקה מקיפה, נקראו לשיחה עם מנהל המחלקה, שהטיל פצצה בחדר הקטן:

הילד הקטן, סובל מהנוראה שבמחלות בראשו. גידול ממאיר, גדול ומסוכן, קנה שם שביטה, מתפתח מיום ליום. מסתבר שהילד מתייסר בכאבים לא פשוטים, ונדרש ניתוח ראש מורכב ביותר, שספק אם יוכל להציל את המצב...

ליבם של ההורים צנח. כל לב יהודי נקרע לנוכח הבשורה הקשה, שילד כה קטן, פעוט ממש, נאלץ להתמודד עם מחלה כה מסוכנת ורפואתו מוטלת בספק גדול, על אחת כמה וכמה הוריו המסורים והדאוגים, שהתקשו לאסוף את עצמם ולקום לצאת מחדרו של הרופא. באותו לילה לא עצמו עין, חששו מאוד...

ביום המחר החליטה האם לפנות גם לאפיפי הרחני. למרות שלא גדלו וחונכו על ברכי שמירת תורה ומצוות, מצאה האם את הדרך להגיע לאחד מחשובי הרבנים שליט"א, ותינתנה בפניו את צערה וכאבה. לבו של הרב נקרע בכאב, הוא חיזק ועודד את ההורים, ולבסוף - הציע לה בנעימות:

'אם עד עתה לא זכיתם לשמור כהלכה את המתנה הטובה שמביאה בכנפיה ברכת שמים - את יום השבת, הצעתי היא שתקבלו אותה באהבה. הניחו לעצמכם יום מנוחה שבועי, בלי פלאפונים, בלי פעילויות, התנסות ביתית משפחתית, סעודת שבת ומנוחה רגשית אמיתית. אין כמו יום השבת כדי להביא ברכה וישועה, מי יתן ויום השבת הוא שיביא בכנפיו את ישועתכם הנכספת, ומקדש השבת בורא הרפואות יעניק לבנכם חיים חדשים!'

ההורים היו מודעים למשמעות ההחלטה, הלא קלה מבחינתם. מדובר בשינוי מהותי בסדר היום השבועי, ובכל זאת - אם זה מה שיכול להביא את רפואת בנם - מה לא יעשו ההורים למענו? על אתר עמדו וקיבלו על עצמם שמירת שבת כהלכתה, הבטיחו כי מעתה ואילך ישמרו את השבת, והתרגשו לקבל את המתנה היקרה, לחלוק אותה יחד עם בני העם היהודי כולם.

ולמרבית ההפתעה, בחלוף כמה ימים, כשזומנו שוב לסט בדיקות לקראת הניתוח המתוכנן, החלה לפתע המולה רפואית גדולה. מנהל המחלקה נקרא למקום, טובי הפרופסורים רכנו על התוצאות, ולאחר דיון ממושך הודיעו: 'אין לנו איך להסביר את זה, אך כנראה חלה תקלה. זה ממש מוזר, בצילומים הקודמים ולפי בדיקות הדם היה זה גידול ממש. עכשיו זה נראה משהו אחר לגמרי, פשוט הרבה יותר, מורכב הרבה פחות. ניתוח ראש פשוט ושגרתי יחסית - יפתור את הבעיה!'

ההורים לא ידעו את נפשם מאושר, צבטו את עצמם כדי להאמין. בעיניהם ראו כיצד מתנת השבת הוציאה את הילד מהמחלה הנוראה, בנס רפואי שאין לו הסבר. הבדיקות הקודמות הוכיחו שהילד סובל מהמחלה הנוראה בראשו, ואילו החדשות - שוללות זאת מכל וכל! - אין זאת אלא שהשבת נכנסה לעניינים, שינתה את התמונה!

והנה היא הגיעה, השבת, השבת הראשונה 'שלשה'. האם עמדה והדליקה נרות בערב שבת, עיניה דומעות, שפתותיה לוחשות, ליבה מייחל. הם הגדילו לעשות וקיבלו על עצמם גם 'תוספת שבת' - להקדים לקבל את השבת מוקדם מהזמן המתחייב, כדי להעמיק את ברכתה בחייהם, וזכו לחוות שבת מרוממת ונפלאה!

בביקור הבא בבית החולים, לאחר שבת כהלכתה, שוב היו הרופאים בהלם. הבדיקות החדשות העלימו כליל את סימני המחלה, וגם הילד בישר לפתע שאינו סובל מכאבים. הרופאים היו מופתעים ונבוכים - התיק הרפואי של הילד הזה לא ברור, מראש היה נראה כי הוא סובל מהמחלה הנוראה ונדרש לניתוח מאוד מורכב, אחר כך המחלה התחלפה לה במשהו הרבה יותר פשוט, ולפתע - הכל נעלם כליל! מה קרה כאן?!

השאלה נותרה בחלל, להורים הנרגשים יש את התשובה: השבת. מקור הברכה הוא שחולל את השינוי, השבת היא שחוללה את הנס הגדול. הילד זכה בחיים חדשים בזכות השבת, הבריא כליל בזכות אוצר המתנה הטובה שבגנזי הקדוש ברוך הוא!

וסיפור זה, אותו שמענו בעדות אישית מפי האם, מאיר בפנינו את עוצמת כוחה של השבת, את יכולתה הכבירה לחולל נפלאות. וככל שההורים התחברו יותר למתנת השבת, ככל שהידקו את אחיזתם בה, ככל שהעמיקו את הקשר עימה - כך זכו בנס פלאי ומופת, נס המהלך ומחייך בביתם, לאות ומופת על עוצמת השבת.

הבה נחזק גם אנו את אחיזתנו ביום השבת. הבה נאמץ את המתנה, נתנתק מכל הדאגות המקיפות אותנו בימות השבוע, נעמיק את הידע שלנו בהלכות השבת, ונוסיף עוד ועוד דקות יקרות וקסומות בקבלת השבת. כך נזכה שהשבת תרעיף עלינו מברכתה, ותאיר את חיינו בשפע טובה ממקור הברכה!